

Отже, використання таких технологій призводить до загальнокультурного, особистісного та пізнавального розвитку майбутніх фахівців, а також формування їх ключових компетенцій. Тенденції розвитку вітчизняного суспільства стали причинами модернізації освіти, зокрема підготовки такого спеціаліста, якість освіти якого відповідає б сучасному соціальному замовленню та актуальним освітнім стандартам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Балаєва К. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Івано-Франківськ, 2015. 22 с.
2. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: монографія. К.: Світлич, 2006. 304 с.
3. Лисенко Н. В. Актуальні напрями удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх педагогів ДНЗ: соціальне замовлення сьогодення. Педагогічний дискурс: зб. наук. праць / гол.ред. І.М.Шоробура. Хмельницький: ХГПА, 2012. Вип. 13. С.186–192.

УДК 37.015

Єфімов Дмитро Володимирович,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики
викладання ГІМ ДВНЗ ДДПУ, м. Бахмут;
Руденко Дмитро Сергійович,
студент 4 курсу факультету соціальної та
мовної комунікації ГІМ ДВНЗ ДДПУ,
м. Бахмут

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Розглянемо докладніше характеристики внутрішньої мотивації та зовнішньої мотивації. Отже, внутрішня мотивація включає ті, які є істотно важливими і обумовлені пізнавальними потребами дитини, її задоволення буде отримано від пізнавального процесу, в ході якого буде реалізовано його особистісний потенціал. Для дітей, у яких домінує внутрішня мотивація, її характерним є прояв достатньо високого рівня пізнання в навчальному процесі.

Саме засвоєння навчального матеріалу і основна мотивація і мета навчання. Він полягає в тому, щоб інтегрувати учнів у навчальний процес, вивчати нове та приносити учням найбільше емоційне задоволення.

Щодо зовнішньої мотивації, то її характерним є те, що засвоєння навчального матеріалу є не основною метою навчання учнів, а одним із основних засобів досягнення інших цілей. Ці цілі можуть включати високі бали, золоті медалі, послух вчителям або членам сім'ї, а також похвалу чи визнання від друзів. Тому сам зміст навчання не є для учнів особисто значимим [0].

Мотивація може бути внутрішньою або зовнішньою щодо діяльності, але суб'єктом діяльності є внутрішня характеристика особистості.

Важливим аспектом дослідження мотивації в навчальній діяльності є визначення рівня її розвитку серед учнів. Можна виділити наступні рівні мотивації:

- Рівень гармонії, який характеризується високим рівнем навчальної мотивації та навчальної діяльності. У студентів переважає усвідомлена мотивація та зусилля успішно виконувати інструкції.

- Достатня мотивація навчання. Студенти мотивовані до навчання і прагнуть успішно відповідати всім вимогам. Учні цього рівня дотримуються вказівок вчителя та навчаються з совістю та відповідальним ставленням.

- Учні мають позитивний настрій до навчання і люблять брати учнів до участі в позакласних заходах. Такі учні добре почуваються в школі, спілкуються з однолітками та вчителями. Найголовніше для них – мати гарний та стильний рюкзак та тренувальне обладнання. Пізнавальна мотивація не розвинена, тому процес навчання для них не дуже привабливий.

- низький рівень мотивації. Учні цієї групи не мають особливого настрою ходити до школи, мають бажання не ходити на уроки. На уроках вони часто мають справу з незначними речами, тому стикаються з великими труднощами у навчальній діяльності.

- Негативне ставлення до школи, в учнів виявляють ознаки дезадаптації. Така школа має серйозні проблеми з навчанням, тобто низький рівень знань, майже не спілкується з однокласниками, є проблеми з учителями.

М. В. Матюхіна пропонує описувати мотивацію за двома основними лініями (еталонами): змістом (спрямованістю) і станом (рівнем сформованості). У свою чергу, стан характеризується ступенем усвідомлення мотивації, розумінням її значення, ступенем ефективності мотивації [0]. Мотиви, закладені у самій навчальній діяльності:

1) Мотивація, пов'язана зі змістом освіти: Мотивація до навчання учнів – це бажання пізнавати нові факти, здобувати знання, методи дій, розуміти суть явища.

2) Мотивація, пов'язана з самим процесом навчання: навчальна мотивація учнів – це прагнення проявити інтелектуальну активність, міркування, подолати перешкоди в процесі розв'язування задач, тобто діти захоплюються процесом розв'язування задач; не тільки результат.

Мотиви, пов'язані з тим, що лежить поза самою навчальною діяльністю:

1) Широкі соціальні мотиви: мотиви обов'язку та відповідальності перед суспільством, класом, учителем, батьками тощо; мотиви самовизначення (розуміння значення знань для майбутнього, бажання підготуватися до майбутньої роботи тощо) та самовдосконалення (отримати розвиток у результаті вчення).

2) Вузьколичні мотиви: прагнення заслужити схвалення, отримати хороші позначки (мотивація благополуччя); бажання бути першим учнем, посісти гідне місце серед товаришів (престижна мотивація).

3) Негативні мотиви: прагнення уникнути неприємностей з боку вчителів, батьків, однокласників (мотивація уникнення неприємностей).

Класифікація мотивів за Т. А. Ільїною [0]: мотиви, що безпосередньо спонукають: залежать від особистості і діяльності вчителя, відібраного матеріалу, методів. Спираються на мимовільне увагу, засновані на позитивних

емоціях; мотиви, що перспективно спонукають: пов'язані з предметною цілеспрямованістю самого учня, націленістю його діяльності на майбутнє. Це інтерес до предмета, до певної діяльності, до якої є схильність; бажання заслужити схвалення товаришів; мотиви часто можуть бути пов'язані з негативними емоціями – страх перед учителем, батьками; мотиви інтелектуального спонукання: інтерес до процесу розумової діяльності; прагнення знайти самостійну відповідь на запитання, почуття задоволення від успішного рішення, почуття задоволення від самого процесу мисленнєвої роботи.

Основними мотиваціями навчальної діяльності є такі мотивації: оволодіння новими речами, розвиток власних здібностей, знань та особистісних якостей, інтерес до предметів і процесів навчання, підготовка до майбутньої кар'єри, суспільство (освітня цінність, груповий обмін), успішність у навчанні, відповідальність за освітні результати. Поза освітньою діяльністю.

При вивченні структури мотивації навчальної діяльності важливо звернути увагу на емоційний компонент, головною ознакою якого є переживання учня в процесі навчання та емоційне ставлення до навчання. Безумовно, емоції мають самостійне мотиваційне значення в процесі навчання залежно від особливостей навчальної діяльності та її організації.

Різні зміни відбулися в діапазоні мотивацій учнів у процесі навчання. Мотивація навчання та цілі постійно взаємодіють – студенти народжуються з новими мотиваціями навчання, що сприяє появі нових цілей.

З цього видно, що існує взаємозв'язок між мотивацією та властивостями особистості: риси особистості впливають на риси мотивації і вкорінюються, і стають рисами особистості. Навчальна діяльність завжди мотивована. Відсутня мотивація здійснювати освітню діяльність ізольовано. У більшості випадків вони виникають у складних переплетеннях і взаємозв'язках. Деякі з них важливі для стимулювання навчальної діяльності, а інші є додатковими.

Характеристиками мотивації навчання є міцність і стійкість навчальної мотивації.

Однак у студентів може бути як позитивне, так і негативне ставлення до навчання, що пов'язано з різними факторами. Позитивне ставлення характеризується наявністю цікавості, спонтанного інтересу, розуміння цілей гри. Учні мають перевагу одного предмета перед іншим, мають пізнавальний інтерес. Негативне ставлення пов'язане з: бідністю та вузькими мотивами; несформованістю вміння ставити цілі та долати труднощі; недостатньою увагою до пошуку різних способів дій; відсутністю вміння діяти за вказівками дорослих.

До факторів низької мотивації належать дефекти розвитку пізнавальних процесів, коли діти не можуть зосередитися, мають погану пам'ять, важко розв'язують проблеми. Коли учень має несформований метод навчальної діяльності, у нього відсутній метод навчальної роботи (наприклад, він не вміє користуватися підручниками і не контролює власну роботу). При відсутності мотивації до успіху діти проявляють невпевненість, нерішучість, низьку самооцінку та безініціативність. Якщо не врахувати індивідуальні особливості нервової системи учня, якщо дитина не встигає виконати завдання в зазначений термін або болісно реагує на невдачу, вчитель може зробити неправильні висновки. Крім того, до труднощів і факторів низької мотивації можна віднести погане самопочуття дитини, що є причиною того, що дитина швидко втомлюється після закінчення курсу або часто пропускає заняття після першого заняття [0, с. 183-184].

Основним завданням мотивації навчання є організація навчальної діяльності для найбільшого розкриття внутрішнього мотиваційного потенціалу особистості учнів. Мотивація до навчання зазвичай не виникає сама по собі. «Формування позитивної мотивації не є спонтанним процесом. Його слід спеціально виховувати, розвивати, стимулювати до навчання мотивації, а головне навчити учнів стимулювати «власну мотивацію», – писав

Ю. К. Бабанський [0]. Тому розрізняють внутрішні спонукання і зовнішні спонукання. Внутрішня мотивація зумовлена пізнавальними потребами. Зовнішній факт полягає в тому, що засвоєння навчального матеріалу є не основною метою навчання, а одним із основних засобів досягнення інших цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. СПб.: Питер, 2004. 512 с.
2. Истратова О.Н., Эксакусто Т.В. Большая книга подросткового психолога / изд. 3-е. Ростов н/Д: Феникс, 2010. 568 с.
3. Лук'янова М. Психологія навчальної мотивації школярів. Відкритий урок: розробки, технології, досвід. 2006. №3/4. С. 26–32.
4. Матюхина М.В. Мотивация учения младших школьников. М.: Педагогика, 1984. 144 с.
5. Токаленко П.О. Развитие мотивации учнів на уроках правознавства засобом ігрової діяльності. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 2(1). С. 183–189.

УДК 372.08

Жирська Галина Ярославівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри загальної біології та методики
навчання природничих дисциплін
Тернопільського національного
педагогічного університету імені
Володимира Гнатюка, м. Тернопіль;
Балабан Марія Іванівна,
студентка магістратури спеціальності
014.015 Середня освіта (Природничі науки),
Тернопільського національного
педагогічного університету імені
Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСІВ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В АДАПТИВНОМУ ЦИКЛІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

В умовах євроінтеграційних процесів, які відбуваються сьогодні в Україні, важливою проблемою стає проблема реформування загальної середньої освіти на засадах Концепції Нової української школи. Виклики часу